പൈതൃകവിമർശം

സംസ്കാരപൈതൃകപഠനസ്കൂൾ ഗവേഷണജേണൽ

(വർഷത്തിലൊരിക്കൽ പ്രസിദ്ധീകരിക്കുന്നത്)

യു.ജി.സി-കെയർ പട്ടികയിലുള്ളത്

പത്രാധിപസമിതി
പ്രൊഫ. കെ.എം. ഭരതൻ,
ഡോ. ടി.വി. സുനീത,
ഡോ. [illegible],
കെ.വി. ശശി

മുഖ്യ പത്രാധിപർ
കെ.വി. ശശി

പ്രസാധകൻ
പ്രൊഫ. കെ. എം. ഭരതൻ, രജിസ്ട്രാറുടെ ചുമതലയുള്ള പ്രൊഫസർ

പൈതൃകപഠനം
സംസ്കാരപൈതൃകപഠനസ്കൂൾ ഗവേഷണജേണൽ

മുഖ്യ പത്രാധിപർ: കെ.വി. ശശി

തുഞ്ചത്തെഴുത്തച്ഛൻ മലയാളസർവകലാശാല
അക്ഷരം കാമ്പസ്, വാക്കാട് പി.ഒ, തിരൂർ,
മലപ്പുറം, കേരളം - 676 502
വില: [illegible]/-

പ്രസിദ്ധീകരിച്ച വർഷം : ഏപ്രിൽ 2023
രൂപകൽപന : [illegible] എം.എം. (മലയാളസർവകലാശാല)
കവർ : [illegible]
അച്ചടി : [illegible]
[illegible]

[illegible]
സംസ്കാരപൈതൃകപഠനസ്കൂൾ
തുഞ്ചത്തെഴുത്തച്ഛൻ മലയാളസർവകലാശാല
ഇ-മെയിൽ: paithrukavimarsam@gmail.com

പൈതൃകവിമർശം

സംസ്കാരപൈതൃകപഠനസ്കൂൾ ജേണൽ

വാല്യം 5 • ലക്കം 1 • ഏപ്രിൽ 2023

കൊല്ലവർഷം 1198 • മീനം-മേടം

യു.ജി.സി-കെയർ പട്ടികയിലുള്ളത്

തുഞ്ചത്തെഴുത്തച്ഛൻ മലയാളസർവകലാശാല
ലൈബ്രറി
17/07/2024
തിരൂർ

മലയാളവിമർശനം

സാഹിത്യം സംസ്കാരം പൈതൃകം

ലക്കം എഡിറ്റർ

കെ.വി.ശശി

സംസ്കാരപൈതൃകപഠനസ്കൂൾ

തുഞ്ചത്തെഴുത്തച്ഛൻ മലയാളസർവകലാശാല

ജോൺ കെന്നടി എ 162
ജാതിയിൽ എഴുതിയ കേരളം: മലയാളവിമർശനത്തിലെ ദേശം
പ്രൊഫ.ദിലീപ്കുമാർ കെ.വി 172
ചരിത്രം സംസ്കാരം ജനജീവിതം:
മണിപ്രവാളത്തിലെ കാലസ്പന്ദങ്ങൾ
ഡോ.രവി കെ.പി. 188
ഇന്ത്യൻ ആഖ്യാനപാരമ്പര്യവും
ദളിത്വിമർശനാത്മകസാമൂഹികതയും
ഡോ.കെ.എസ്.ഹക്കിം 217
സാമൂഹശാസ്ത്രവിജ്ഞാനവും മാതൃഭാഷാകാഴ്ചപ്പാടും:
പരിമിതികൾ സാധ്യതകൾ തിരുത്തലുകൾ
പ്രൊഫ.കെ.എം.ഭരതൻ 240
രാമായണം: നോവൽപാഠങ്ങളും
അമീഷ് ത്രിപാഠിയുടെ സീതയും

പൈതൃകവിമർശം
5(1) 240-249, 2023
സംസ്കാരപൈതൃകപഠനസ്കൂൾ
തുഞ്ചത്തെഴുത്തച്ഛൻ മലയാളസർവകലാശാല

പ്രൊഫ. കെ. എം. ഭരതൻ

രാമായണം: നോവൽപാഠങ്ങളും അമീഷ് ത്രിപാഠിയുടെ സീതയും

രാമായണത്തെ ഉപജീവിച്ചുള്ള നോവൽപാഠങ്ങൾ വിവിധ ഇന്ത്യൻ ഭാഷകളിലും ഇംഗ്ലീഷിലുമായി ഈ അടുത്ത കാലത്ത് ഒട്ടേറെ ഉണ്ടായിട്ടുണ്ട്. അക്കൂട്ടത്തിൽ ഏറ്റവും ശ്രദ്ധേയമാണ് അമീഷ് ത്രിപാഠിയുടെ രാമചന്ദ്രപരമ്പര. നാല് നോവലുകളാണ് ഈ കൂട്ടത്തിൽ ഉള്ളത്. രാമായണകഥ, കഥാപാത്രങ്ങൾ, അതിന്റെ സാംസ്കാരികപരിസരം തുടങ്ങിയവയിൽ വലിയ മാറ്റങ്ങൾ വരുത്തിയാണ് ഈ നോവലുകൾ രചിച്ചിട്ടുള്ളത്. ഇന്ത്യയിൽ ഏറ്റവുമധികം ജനപ്രിയതയുള്ള എഴുത്തുകാരിൽ ഒരാളാണ് അമീഷ് ത്രിപാഠി. ഒപ്പം ഹിന്ദുത്വ രാഷ്ട്രീയത്തിന് ഏറെ സ്വീകാര്യനുമാണ്. ഇത് എങ്ങനെ സാധ്യമാകുന്നു എന്നത് രാമചന്ദ്രപരമ്പരയിലെ രണ്ടാം നോവലായ 'സീത മിഥിലയിലെ വീരനായിക' എന്ന കൃതിയെ മുൻനിർത്തി അന്വേഷിക്കാനാണ് ഈ പ്രബന്ധത്തിലൂടെ ശ്രമിക്കുന്നത്.

ഇന്ത്യയിൽ മാത്രമല്ല, ഇന്തോനേഷ്യ, കമ്പോഡിയ, തായ്‌ലൻഡ്, മലയ, ജപ്പാൻ, ചൈന തുടങ്ങി എത്രയോ രാജ്യങ്ങളിൽ രാമായണകഥ പ്രചാരത്തിലുണ്ട്. ഈ രാമായണ പാഠങ്ങളിലെല്ലാം നിരവധി വ്യത്യാസങ്ങളും കാണാൻ സാധിക്കും. രാമായണത്തിന്റെ ബൗദ്ധപാഠങ്ങളിൽ സീതാപഹരണ കഥയില്ല. ദശരഥന്റെ മൂന്നാം ഭാര്യയിൽ നിന്ന് രക്ഷപ്പെടാൻ വേണ്ടിയാണ് രാമനെയും ലക്ഷ്മണനെയും സീതയെയും കാട്ടിലേക്ക് അയക്കുന്നത് (കാമിൽ ബുൽക്കെ, 1999:25). ഇന്തോനേഷ്യയിൽ രാമായണകഥ പാവനാടകരൂപത്തിൽ അവതരിപ്പിക്കപ്പെട്ടിരുന്നു. ബാലിദ്വീപിലും മറ്റും രാമന്റെയും രാവണന്റെയും ദാരുശില്പങ്ങളും ചിത്രങ്ങളും ഉൾപ്പെട്ട വാസ്തുവിദ്യകൾ ഒട്ടേറെയുണ്ട്.

ഇന്ത്യയിൽ എത്രയോ രാമക്ഷേത്രങ്ങളിൽ രാമനെക്കുറിച്ച് വ്യത്യസ്തമായ പുരാവൃത്തങ്ങളും വിശ്വാസങ്ങളും അനുഷ്ഠാനരീതികളും നിലവിലുണ്ട്. രാമനവമി പോലുള്ള ഉത്സവങ്ങളും കാണാൻ കഴിയും. സേരീരാമായണവും ഖോത്താനി രാമായണവും പോലുള്ള എത്രയോ ഗോത്രവർഗ്ഗ രാമായണങ്ങളും ഇന്ത്യൻ രാമായണ വാമൊഴികളുടെ കൂട്ടത്തിൽ ഉണ്ട്. കമ്പരാമായണം, പാതാളരാമായണം, രാമചരിതം തുടങ്ങി എത്രയോ രാമായണ

പാഠങ്ങൾ ഇന്ത്യയിൽ എമ്പാടും രാമായണത്തിന് ഉണ്ടായി. എന്നാൽ പതിമൂന്നാം നൂറ്റാണ്ടിനും പതിനഞ്ചാം നൂറ്റാണ്ടിനും ഇടയ്ക്ക് എഴുതപ്പെട്ടതെന്ന് കരുതുന്ന അധ്യാത്മരാമായണം ആണ് പിന്നീട് ഇന്ത്യയിലെ പ്രബലരാമായണ പാഠമായി മാറിത്തീരുന്നത്. വാല്മീകിയുടെ മാനവരാമനിൽനിന്ന് ദൈവികരാമനിലേക്കുള്ള വലിയ മാറ്റം അദ്ധ്യാത്മരാമായണത്തോടെ സംഭവിക്കുന്നുണ്ട്. തന്നെയുമല്ല, അദ്വൈതവാദത്തിന്റെ ദർശനവും ഈ രാമായണത്തിൽ കടന്നുവരുന്നുണ്ട്. തുടർന്നിങ്ങോട്ട് ഇന്ത്യൻഭാഷകളിൽ ഉണ്ടായ എത്രയോ രാമായണ പാഠങ്ങളെ അഗാധമായി സ്വാധീനിച്ചിട്ടുള്ളത് ഈ അദ്ധ്യാത്മരാമായണപാഠമാണ്. തുളസീദാസരാമായണവും എഴുത്തച്ഛന്റെ അദ്ധ്യാത്മരാമായണവും എല്ലാം ഇതിന്റെ ഉദാഹരണങ്ങളാണ്.

മലയാളത്തിലേക്ക് വരുമ്പോൾ ഫോക് രാമായണപാഠങ്ങൾ, വാല്മീകിരാമായണപാഠങ്ങൾ, അദ്ധ്യാത്മരാമായണപാഠങ്ങൾ, സ്വതന്ത്രരാമായണ പാഠങ്ങൾ എന്നിങ്ങനെ നിരവധിയായ രാമായണപാഠങ്ങൾ കാണാൻ സാധിക്കും. പഞ്ചവടി വയനാട്ടിലായിരുന്നു എന്ന് വിശ്വസിക്കപ്പെടുന്ന സ്ഥല പുരാവൃത്തങ്ങൾ വയനാട്ടിലുണ്ട് (അസീസ് തരുവണ, 2009: 40-42). കേരളത്തിലെ ഫോക്‌ലോർ പാരമ്പര്യങ്ങളിലെ രാമായണപാഠത്തിന് ഉദാഹരണമാണ് സീതക്കളി. എത്രയോ നാടൻപാട്ടുകളിൽ രാമായണകഥ പ്രതിപാദിക്കപ്പെടുന്നുണ്ട്. വയനാട്ടിലെ ഗോത്രരാമായണങ്ങൾ അവരുടെ പരിസ്ഥിതിയും ജീവിതപരിസരവും പകരം വെച്ചുകൊണ്ടാണ് പുതിയ രാമായണപാഠങ്ങൾ നിർമ്മിച്ചിട്ടുള്ളത്. ബാലിത്തെയ്യവും ബാലിയുടെ തോറ്റം പാട്ടും ഇന്ത്യയെമ്പാടും കൊണ്ടാടപ്പെടുന്ന രാമായണപാഠത്തോടുള്ള വിമർശനമാണെന്ന് അനിൽകുമാർ നിരീക്ഷിച്ചിട്ടുണ്ട്. മലയാള ക്ലാസിക്കൽ കലാരൂപങ്ങളിലും നാടകത്തിലും കവിതയിലുമെല്ലാം രാമായണത്തിന്റെ വ്യത്യസ്തപാഠങ്ങൾ സമൃദ്ധമാണ്. സി.എൻ. ശ്രീകണ്ഠൻ നായരുടെ സാകേതം, ലങ്കാലക്ഷ്മി, കാഞ്ചനസീത എന്നീ നാടകത്രയം അതിശക്തമായ വിമർശനങ്ങൾ ഉന്നയിക്കുന്ന രാമായണപാഠങ്ങളാണ്. കേരളമുൾപ്പെടെയുള്ള ഇന്ത്യൻ സാഹിത്യത്തിലും കലയിലും സംസ്കാരത്തിലും അതുവഴി പൊതു ജീവിതത്തിലും രാമായണകഥക്ക് എത്ര വിപുലവും അഗാധവുമായ സ്വാധീന മാണുള്ളത് എന്നതിന്റെ സൂചനകളാണിവ.

സമീപകാലത്ത് മലയാളത്തിലും ഇന്ത്യൻ ഭാഷകളിലും ഏറ്റവു മധികം രാമായണപാഠങ്ങൾ ആവിഷ്കൃതമായിട്ടുള്ളത് നോവൽ രൂപത്തി ലാണ്. പി. സുരേന്ദ്രന്റെ സീതായനം, സാറാജോസഫിന്റെ പുതുരാമായണം, ബാലചന്ദ്രന്റെ ലങ്ക, രമേശൻ ബ്ലാത്തൂരിന്റെ പെരുമാൾ, കെ.പി. വിജയന്റെ മഹാഭാരതം രാവണായനം, ബി. സന്ധ്യയുടെ ഇതിഹാസത്തിന്റെ ഇതളുകൾ, കെ.ബി. ശ്രീദേവിയുടെ ദാശരഥി, ആനന്ദ് നീലകണ്ഠന്റെ പെൺരാമായണം, രാവണൻ, വാനരൻ ഇരിഞ്ചയം രവിയുടെ ഗോത്രായണം, സിനി പണിക്കരുടെ യാനം സീതായനം എന്നിവ ഉദാഹരണങ്ങളാണ്. സിദ്ധബാബ പൗലസ്ത്യ യുടെ രാവണകഥ, അമീഷ് ത്രിപാഠിയുടെ രാമചന്ദ്രപരമ്പരയിൽ ഉൾപ്പെട്ട രാമൻ ഇക്ഷ്വാകുവംശത്തിന്റെ യുവരാജാവ്, സീത മിഥിലയുടെ വീരനായിക,

രാവണൻ ആര്യാവർത്തത്തിന്റെ ശത്രു എന്നിങ്ങനെ ഒട്ടേറെ നോവലുകൾ മലയാളത്തിലേക്ക് മൊഴിമാറ്റം ചെയ്യപ്പെട്ടിട്ടുമുണ്ട്.

മലയാളത്തിൽ ഉൾപ്പെടെ ഇന്ത്യൻ ഭാഷകളിൽ ഒട്ടേറെ വായനക്കാരുള്ള എഴുത്തുകാരനാണ് അമീഷ് ത്രിപാഠി. കൊൽക്കത്ത ഐ.ഐ.എമ്മിൽ നിന്ന് ബിരുദം നേടിയ ശേഷം 14 കൊല്ലത്തോളം ബാങ്കിംഗ് മേഖലയിൽ പ്രവർത്തിച്ചതിനുശേഷമാണ് അദ്ദേഹം എഴുത്തിന്റെ മേഖലയിലേക്ക് തിരിയുന്നത്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ നോവലുകൾ ഇംഗ്ലീഷിൽ മാത്രം പതിനായിരക്കണക്കിന് കോപ്പികളാണ് വിറ്റഴിഞ്ഞത്. ശിവത്രയത്തിൽ നാഗന്മാരുടെ രഹസ്യം ഉൾപ്പെടെ മൂന്ന് കൃതികളും രാമചന്ദ്രപരമ്പരയിൽ നാലു കൃതികളും ഏറെ ശ്രദ്ധിക്കപ്പെട്ടവയാണ്. ഇരുപതിലധികം ഇന്ത്യൻഭാഷകളിൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ നോവലുകൾ വിവർത്തനം ചെയ്യപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. രാമചന്ദ്ര പരമ്പരയിൽ രണ്ടാമത്തെ നോവലാണ് സീത മിഥിലയുടെ വീരനായിക.

രാമായണകഥാപരമ്പരയിലെ അദ്ദേഹത്തിന്റെ 4 നോവലുകളിലും മലയാളത്തിൽ പരിചിതമായ രാമായണ കഥയിൽ നിന്ന് ഒട്ടേറെ വ്യത്യാസങ്ങൾ കാണാൻ കഴിയും. ഇത്തരം വ്യത്യാസങ്ങളാൽ ഏറെ ശ്രദ്ധേയമായിട്ടുള്ള ഒന്നാണ് സീത മിഥിലയുടെ വീരനായിക. സർവ്വംസഹയും പതിഭക്തയും അങ്ങേയറ്റം പുരുഷാധിപത്യത്തിന് കീഴമർന്നു ജീവിക്കുന്നവളുമായ സീതയ്ക്ക് പകരം തുടക്കത്തിൽ കലഹപ്രിയയും എടുത്തുചാട്ടക്കാരിയും പിന്നീട് വീരനായികയും വിദുഷിയും സമർത്ഥയായ ഭരണാധികാരിയും ഒടുവിൽ രാമപത്നിയും ആയാണ് സീതയെ ഈ നോവലിൽ കാണുക.

മിഥിലയിലെ രാജാവായ ജനകനും പത്നി സുനൈനയും ദേവി കന്യാകുമാരിയെ വണങ്ങി തിരികെ വരുമ്പോൾ വഴിയിൽ ഒരിടത്ത്, ഉഴവുചാലിൽനിന്നാണ് സീതയെ ലഭിക്കുന്നത്. കടിച്ചു കീറാൻ നിൽക്കുന്ന ഒരു കൂട്ടം നായ്ക്കളിൽനിന്ന് സ്വന്തം ജീവൻപോലും പണയം വെച്ചുകൊണ്ട് അവളെ രക്ഷിക്കാൻ പണിപ്പെടുന്ന ഒരു കഴുകനിൽനിന്നാണ് അവർക്ക് ആ കുഞ്ഞിനെ ലഭിച്ചത്. ഈ കഥ അറിയാവുന്നതുകൊണ്ടുതന്നെ സീതയ്ക്ക് പക്ഷികളോടും പക്ഷികളോട് സാമ്യമുള്ള മനുഷ്യരോടും വലിയ സ്നേഹവും ആദരവും ആയിരുന്നു. ജഡായുവിനോട് അവൾക്കുള്ള ആത്മബന്ധത്തിൽ ഇതിന്റെ സൂചനകൾ ഉണ്ട്. കൈകേയിക്കു വേണ്ടിയല്ല ഈ നോവലിൽ മന്ഥര രാമന്റെ ജീവിതത്തിൽ ഇടപെടുന്നത്. തന്റെ മകളെ കൊന്നവരോട് രാമൻ നടപ്പാക്കിയ നീതിയിലുള്ള വിയോജിപ്പിന്റെ പേരിൽ അവർക്ക് രാമനോട് പകയുണ്ടായിരുന്നു. ഇതിനവർ കാട്ടിൽവച്ച് രാമനെ കൊല്ലാൻ കൊലയാളിയെ ഏർപ്പാട് ചെയ്തെങ്കിലും ജഡായുവിന്റെ സമയോചിതമായ ഇടപെടലിൽ അത് പരാജയപ്പെടുന്നു. ഈ നോവലിൽ രാമലക്ഷ്മണന്മാരുടെ വനവാസത്തിന് കാരണം ദശരഥൻ കൈകേയിക്കു നൽകിയ വരത്തിന്റെ കഥയല്ല. രുദ്രന്റെ നിബന്ധന ലംഘിച്ച് രാമൻ രാവണപക്ഷത്തിനു നേർക്ക് ദിവ്യാസ്ത്രം പ്രയോഗിച്ചതിനുള്ള പ്രായശ്ചിത്തപ്രതിവിധിയായാണ് അവർ കാട്ടിലേക്ക് പോകുന്നത്. രാവണനെ ഈ നോവലിൽ ഭാരതഖണ്ഡത്തിലെ അവഗണിക്കപ്പെട്ടവരുടെ നേതാവായിട്ടാണ് ചിത്രീകരിക്കുന്നത്. എന്നാൽ അത്തരം ജനതയുടെ എതിർപ്പുകളെ സമർത്ഥമായി ഉപയോഗിച്ച് അധികാരത്തിലെത്തിയ

രാവണൻ പിന്നീട് അധികാരപ്രമത്തനായി [illegible] തന്നെ ഭാരമായിത്തീരുകയും ചെയ്യുന്നു. കുട്ടിക്കാലത്ത് [illegible] രക്ഷകയും അടുത്ത സുഹൃത്തും ആയിരുന്ന സമീചി പിന്നീട് [illegible] സേനാനായകനും പ്രധാനമന്ത്രിയും ഒടുവിൽ [illegible] ഒറ്റുകാരിവരെ ആവുകയും ചെയ്യുന്നു. ഇതിലെ [illegible] വ്യത്യാസം സീത വിഷ്ണുപദത്തിലേക്കുള്ള ഒരു [illegible] ഇന്ത്യൻ പുരാവൃത്തസങ്കല്പങ്ങളുടെ അടിത്തറകളിൽ ഒന്നാണ് ബ്രഹ്മ-വിഷ്ണു-മഹേശ്വരസങ്കല്പം. ഈ സങ്കല്പത്തെത്തന്നെ [illegible] പുതുക്കിപ്പണിയുകയാണ് സീത നോവൽ. [illegible] ക്കൾക്ക് ലഭിക്കുന്ന പദവിയാണ് വിഷ്ണു എന്നത്. അവർ [illegible] രീതി തന്നെ പുതിയതായി മാറ്റിത്തീർക്കാൻ കഴിവുള്ളവരാണ് (അമീഷ് ത്രിപാഠി, 2018:86). അത്തരത്തിൽ വിഷ്ണുപദവി ലഭിച്ച [illegible] ആറാമത്തേതും അവസാനത്തേതുമായ വിഷ്ണുവാണ് പരശുരാമൻ. ഓരോ വിഷ്ണുവിന്റെയും അവതാരലക്ഷ്യം പൂർത്തീകരിക്കപ്പെട്ടുകഴിഞ്ഞാൽ [illegible] ങ്കിലും ഒരു ഗോത്രത്തെ വിഷ്ണുവിന്റെ പ്രതിനിധികളായി [illegible] ണ്ട്. ആറു വിഷ്ണുമാരിൽ ഒരാളായ രുദ്ര ഭഗവാന്റെ ഗോത്രമാണ് വായുപുത്രന്മാരുടേത്. മലയപുത്രഗോത്രത്തെ ആറാമത്തെ വിഷ്ണുവായ പരശുരാമന്റെ പ്രതിനിധികളായാണ് ഈ നോവലിൽ അവതരിപ്പിക്കുന്നത് (അമീഷ് ത്രിപാഠി 2018: 86–87). പ്രചുരപ്രചാരം നേടിയ രാമായണ കഥകളിൽനിന്ന് ഈ നോവൽ സൂക്ഷിക്കുന്ന വ്യത്യാസങ്ങളുടെ ഒരു സൂചന മാത്രമാണിത്.

ഇന്ത്യൻ സംസ്കാരത്തിൽ സീത ഒരു [illegible] യാണ്. ഇതിനെ സമൂലം ഉടച്ചുവാർക്കുന്നു എന്ന പ്രതീതിയാണ് ഈ നോവലിന്റെ സാമാന്യവായനയിൽ ഉളവാകുന്നത്. എന്നാൽ സൂക്ഷ്മവും വിമർശനാത്മകവുമായ ഒരു വായന ഈ പ്രതീതിയെ നിരസിക്കുന്നു. [illegible] പ്രതീകത്തെയും അതിന്റെ മൂല്യവ്യവസ്ഥയെയും സമകാലത്തിൽ [illegible] കരിച്ച് ഉറപ്പിച്ചെടുക്കുകയാണ് ഈ കൃതി ചെയ്യുന്നതെന്ന് വ്യക്തമാകുന്നു. സ്ഥലം, കാലം, മനുഷ്യർ ഉൾപ്പെടെയുള്ള കഥാപാത്രങ്ങൾ [illegible] ക്കുന്ന സംഭവങ്ങൾ, കൃതി മുന്നോട്ടുവെക്കുന്ന ജീവിതദർശനം തുടങ്ങിയവയാണ് ഒരു നോവലിനെ സംബന്ധിച്ച് പ്രധാനമായിട്ടുള്ളത്. [illegible] റിച്ചുള്ള ഒരു പൊതുവായനയിൽത്തന്നെ നോവൽ [illegible] ഉറപ്പിച്ചെടുക്കുന്നതിന്റെ വിധം തെളിയുന്നതു കാണാം.

ഇതിലെ ഒന്നാം അധ്യായം ആരംഭിക്കുന്നതുതന്നെ കാല സൂചനയോടുകൂടിയാണ്. '3400 ബി.സി ഗോദാവരി നദീതടം' ഈ കാലത്താണ് നോവലിലെ സംഭവങ്ങൾ നടക്കുന്നത് (1986:11) എന്ന് നേരിട്ട് സൂചിപ്പിക്കുന്നു. രണ്ടാമത്തെ അധ്യായത്തിന്റെ തുടക്കത്തിൽ '38 വർഷം മുമ്പ് ത്രികൂട ശൈലത്തിന് വടക്കുഭാഗം' എന്ന പരാമർശത്തോടെ ആരംഭിക്കുന്നു (1986:23). കൃത്യമായ കാല-ദേശ സൂചനകൾ നൽകിയാണ് നോവലിലെ [illegible] കാരങ്ങൾ നിർവഹിച്ചിട്ടുള്ളത്. അതോടൊപ്പം നിരവധി രാജ്യങ്ങൾ, [illegible] ങ്ങൾ, തുറമുഖങ്ങൾ, സ്ഥാപനങ്ങൾ, ദ്വീപുകൾ, നദികൾ, പർവതങ്ങൾ എന്നിവയുടെ സൂചനകളും ഈ കൃതിയിൽ ഉണ്ട്. [illegible]

സിന്ധു എന്നിവ വിശാലമായ രാജ്യത്തെ സൂചിപ്പിക്കുന്നതിനുള്ള വാക്കുകളാണ്. മിഥില, സാങ്കാശ്യം, ഭൃംഗരാജ്യം, ആസാം, (അതിന്റെ പഴയ പേരായ ജ്യോതിഷ, കിഴക്കിന്റെ പ്രകാശം എന്ന അതിന്റെ പദാർത്ഥം) (മിസോറാം, രാമന്റെ ശ്രേഷ്ഠജനം എന്ന അതിന്റെ പദാർത്ഥം) കേകയം, കിഷ്കിന്ധ, ലങ്ക, കരാചപ, കേരളം, ഇന്ദ്രപുരം തുടങ്ങിയവ അക്കാലത്തെയും ഇക്കാലത്തെയും ചില രാജ്യങ്ങളും പ്രദേശങ്ങളും ആണ്. സാങ്കാശ്യം, അയോധ്യ തുടങ്ങിയ പല തുറമുഖങ്ങളെ കുറിച്ചും ഇതിൽ പരാമർശമുണ്ട്. കന്യാകുമാരി ക്ഷേത്രം, മഹർഷി ശ്വേതകേതുവിന്റെ ഗുരുകുലം എന്നിവയും വളരെ പ്രാധാന്യത്തോടെ വിവരിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഗംഗ, ഗണ്ഡകീ നദി, ശോണ നദി, സത്‌ലജ്, സരസ്വതി താമ്രവർണി, ത്സലം, ചിനാബ് തുടങ്ങിയ ഒട്ടേറെ നദികളും ത്രിപുരശൈലം അഗസ്ത്യകൂടം തുടങ്ങി നിരവധി പർവ്വതങ്ങളും ഇതിൽ വിവരിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. മിഥിലയുടെ കൊടിയടയാളമായിട്ടുള്ള സൂകര മത്സ്യം, സാങ്കാശ്യത്തിന്റെ അടയാളമായിട്ടുള്ള ഹിൽസ മത്സ്യം, ലങ്കക്കാരുടെ കൊടിയടയാളം ആയിട്ടുള്ള തീ ജ്വാലകൾക്കിടയിലൂടെ പ്രത്യക്ഷമാകുന്ന അലറുന്ന സിംഹം, വിഷ്ണുവിൽ വിശ്വസിക്കുന്ന അനുയായികളെ സൂചിപ്പിക്കുന്ന മത്സ്യമുദ്ര, വിഷ്ണുവിനെ സൂചിപ്പിക്കുന്ന കിരീടം വച്ച മത്സ്യമുദ്ര, അവ ആലേഖനം ചെയ്തിട്ടുള്ള ആയുധങ്ങൾ ഇങ്ങനെ ഒട്ടേറെ മുദ്രകളും പ്രാചീന ലിപികളും വരെ ഈ കൃതിയിൽ പ്രത്യക്ഷപ്പെടുന്നുണ്ട്. എന്നല്ല അവ സമൃദ്ധമായി നോവലിൽ വിന്യസിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്.

നിരവധി ഗോത്രങ്ങളെക്കുറിച്ചുള്ള സൂചനകളും നോവലിൽ ഉണ്ട്. ജഡായു, ഹനുമാൻ തുടങ്ങിയവർ മൃഗരൂപികൾ അല്ലെന്നും ശാരീരിക വൈകല്യമോ വൈരൂപ്യമോ സംഭവിച്ചവരാണെന്നും അഷ്ടാവക്രനെപോലെയുള്ള ആളുകൾ ഭിന്നശേഷിയുള്ള ആളുകളാണെന്നും നോവൽ വ്യാഖ്യാനിക്കുന്നുണ്ട്. മലയപുത്രഗോത്രം, വായുപുത്രഗോത്രം എന്നിങ്ങനെ രണ്ടു പ്രബലഗോത്രങ്ങളെ കേന്ദ്രീകരിച്ചുകൊണ്ടുകൂടിയാണ് നോവൽ മുന്നോട്ടുപോകുന്നത്. ഒരു കാലഘട്ടത്തിൽ മഹാവിഷ്ണുവായിരുന്ന രുദ്രന്റെ പ്രതിനിധികളാണ് വായുപുത്രകുലം. ജയ ജയ രുദ്ര മഹാദേവ എന്നത് അവരുടെ ഒരു മുദ്രാവാക്യമായി നോവലിൽ ആവർത്തിക്കുന്നുണ്ട്. അവസാനത്തെയും ആറാമത്തെയും മഹാവിഷ്ണുവായ പരശുരാമന്റെ പ്രതിനിധികളാണ് മലയപുത്രഗോത്രം. അതിന്റെ നായകനാണ് വിശ്വാമിത്രൻ. പരശുരാമൻ ജയിക്കട്ടെ എന്ന മുദ്രാവാക്യം ഈ നോവലിൽ ഉടനീളം ആവർത്തിക്കപ്പെടുന്നു. കേരളം കണ്ടെത്തിയ വീരപുരുഷൻ കൂടിയാണ് പരശുരാമൻ. അദ്ദേഹത്തിന്റെ നാട്ടിലാണ് മലയപുത്രഗോത്രത്തിന്റെ ആസ്ഥാനം. ഇത് അഗസ്ത്യകൂട പർവതത്തിലാണ്. വായുപുത്രഗോത്രത്തിന്റെ തലവൻ വസിഷ്ഠനാണ്. അദ്ദേഹം രാമനെയും വിശ്വാമിത്രൻ സീതയെയും അടുത്ത മഹാവിഷ്ണുവായി സ്ഥാപിക്കാൻ ശ്രമിക്കുകയാണ്. ഇതിനിടയിൽ ഇരുവരും വിവാഹിതരാവുകയും വിഷ്ണുപദം രണ്ടുപേർക്കും പങ്കിട്ടെടുക്കാം എന്ന ആശയത്തിലേക്ക് സീത അവരെ എത്തിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. ഇങ്ങനെയൊരു ഇതിവൃത്തഘടന കൂടിയാണ് നോവലിനുള്ളത്.

പൗരാണികവും പുരാവസ്തുപരവുമായ ചരിത്രത്തെയും കാലത്തെയും പശ്ചാത്തലമാക്കിയാണ് നോവൽ മുന്നോട്ടുപോകുന്നത്. എന്നാൽ ശ്വേതകേതുവിന്റെ ഗുരുകുലം, അവിടെ താമസിച്ചു പഠിക്കുന്ന സീത, ഗുരുകുല സൗഹൃദങ്ങൾ, അക്കാദമിക ചർച്ചകൾ ഇങ്ങനെ പലതിലൂടെയും കടന്നുപോകുമ്പോൾ അത് സമകാല ഇന്ത്യയുടെയും സമകാല വിദ്യാഭ്യാസത്തിന്റെയും ഒക്കെ മുഖം കൈവരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നുണ്ട്. സ്ത്രീപദവി, ജാതി, ദളിത് പ്രശ്നം, സ്ഥലപരവും വംശീയവുമായ ബന്ധം തുടങ്ങിയവയിലൂടെ ഈ ചരിത്രത്തെ സമകാലചരിത്രവുമായി ബന്ധിപ്പിക്കുവാനും സാധിക്കുന്നുണ്ട്. പൗരാണികചരിത്രത്തെ അതിന്റെ നിരവധി ചിഹ്നങ്ങളെയും ദേശസൂചനകളെയും മറ്റും പ്രയോജനപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ട് മ്യൂസിയവൽക്കരിച്ച് ഈ നോവലിൽ സന്നിവേശിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. എന്നാൽ മ്യൂസിയാവസ്ഥയിൽ ചരിത്രത്തെ സ്തംഭിപ്പിച്ച് നിർത്തുകയല്ല നോവലിസ്റ്റ് ചെയ്തിട്ടുള്ളത്. ഇന്ററാക്റ്റീവ് മ്യൂസിയങ്ങൾ എന്ന പുതുകാല മ്യൂസിയ സങ്കല്പങ്ങളെപ്പോലെ പ്രതിപ്രവർത്തിക്കുന്ന, ചരിത്രപരവും സാംസ്കാരികവുമായ നൈരന്തര്യബോധത്തെ കൊരുത്തെടുക്കുന്ന മ്യൂസിയമീകരണമായി അതു മാറുന്നു.

പുരാവൃത്ത/പുരാവസ്തു ചരിത്രത്തിലേക്ക് സമകാല ചരിത്രത്തെ ചേർത്തുവയ്ക്കുകയാണ് നോവലിസ്റ്റ് ചെയ്യുന്നത്. സമകാലഇന്ത്യയിലെ സാംസ്കാരിക വംശീയ വൈവിധ്യങ്ങളുടെ സാംസ്കാരത്തിന് പുരാവൃത്ത ചരിത്രത്തിലേക്കുള്ള പിന്തുടർച്ച സ്ഥാപിച്ചെടുക്കാനും ഈ നോവലെഴുത്തിലൂടെ സാധിച്ചിട്ടുണ്ട്. സമകാല ഇന്ത്യൻ ഭൂപ്രദേശത്തെയും വംശീയ സാംസ്കാരിക വൈവിധ്യങ്ങളെയും ദളിത് പ്രശ്നങ്ങളെയും രാമായണകഥയിലേക്കും അതിന്റെ ഭൂമിശാസ്ത്ര സാംസ്കാരികയുക്തികളിലേക്കും മനോഹരമായി വിന്യസിക്കുകയാണ് നോവൽ ചെയ്യുന്നത്. വിശ്വാമിത്രൻ, വസിഷ്ഠൻ തുടങ്ങിയവരെ അക്കാലത്തെയും ഇക്കാലത്തെയും ഗോത്രനേതാക്കന്മാരായി അവതരിപ്പിക്കുന്നു. രുദ്രൻ, പരശുരാമൻ തുടങ്ങിയ പുരാവൃത്ത കഥാപാത്രങ്ങളെ ചരിത്രപുരുഷന്മാരും പ്രസ്ഥാനനായകരുമായി അവതരിപ്പിക്കുന്നു. ഈ പ്രസ്ഥാനങ്ങൾക്ക് സമകാലത്തെ മഹാപ്രസ്ഥാനങ്ങളെക്കാൾ മഹത്വമുണ്ടെന്ന് ഉദ്ഘോഷിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. പൗരാണിക ഇന്ത്യൻ രാജാക്കന്മാരും സീതയും രാമായണവും വിഷ്ണു എന്ന പ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ നായകന്മാരും ജനങ്ങൾക്കിടയിലെ സാമ്പത്തിക അസമത്വത്തെ ഇല്ലാതാക്കുക എന്ന ആദർശത്തെ ഉയർത്തിപ്പിടിച്ചവരാണ് എന്ന പ്രതീതിയും നോവൽ മുന്നോട്ടു വയ്ക്കുന്നുണ്ട്. സപ്തസിന്ധു, ഭാരതഖണ്ഡം തുടങ്ങിയ പേരുകളിലൂടെ ഇന്ത്യയെന്നാൽ ഹിന്ദുക്കളുടെ അഖണ്ഡഭാരതമാണെന്ന സങ്കല്പത്തെ അതുറപ്പിച്ചെടുക്കുന്നു. ഗുരുകുലത്തിൽ താമസിച്ചു പഠിക്കുന്ന രാധിക പേരുകൊണ്ടും പാത്രസ്വഭാവം കൊണ്ടും സമകാല ഇന്ത്യയിലെ ഒരു ജീവിക്കുന്ന കഥാപാത്രം ആണെന്ന പ്രതീതി വായനക്കാരിൽ ഉളവാകുന്നു. വാല്മീകിയുടെ വംശത്തിൽപ്പെട്ട വരുൺ പ്രഭാകരന്റെ പേരിലും കാണാം ഇത്തരമൊരു സവിശേഷത. എന്നാൽ അതേസമയം തന്നെ പ്രഭാകരൻ എന്ന പേരിനു പിറകിൽ വാല്മീകിയുടെ പൂർവാശ്രമരൂപമായ രത്നാകരന്റെ ഛായ പതിഞ്ഞു കിടക്കുന്നുണ്ട്. അത്രമേൽ സൂക്ഷ്മമായാണ് കഥാപാത്രങ്ങളുടെ പേരുക

[illegible] ചെയ്തത്. അതുകൊണ്ട് അയാൾ തന്റെ ശത്രുവാണെന്ന് ബാലികരുതുന്നു. ഇങ്ങനെ രാമനെ, ചെയ്യാത്ത കുറ്റത്തിന്റെ ശിക്ഷ ഏറ്റുവാങ്ങുന്ന ആളായി ചിത്രീകരിക്കുകയും ഒരു പുരാവൃത്തത്തിൽ നിന്ന് പുതിയ പുതിയ നിരവധി പുരാവൃത്തങ്ങളുടെ ചിന്തുകൾ ഉണ്ടാക്കുകയും സമകാലസമൂഹത്തിന്റെ വിശ്വാസം ആർജിച്ച് രാമായണ പാഠത്തിനും നോവൽ പാഠത്തിനും പാരസ്പര്യം ഉണ്ടാക്കുകയും അവയ്ക്കുള്ളിൽ പരസ്പരബന്ധത്തെ ദൃഢപ്പെടുത്തിയെടുക്കുകയും കൂടിയാണ് നോവലിസ്റ്റ് ചെയ്യുന്നത്.

സ്ഥലം, കാലം, മനുഷ്യർ, സമയം എന്നിവർക്കൊപ്പം നോവലിലെ ജീവിതദർശനവും മാറിവരുന്നത് ശ്രദ്ധേയമാണ്. രാമായണം ഉൾപ്പെടെ പല പുരാണങ്ങളും വിധിവിശ്വാസത്തെ ഉറപ്പിച്ചെടുക്കുന്നവയാണ്. ഈ ജന്മത്തിലെ അവസ്ഥകൾക്കെല്ലാം കാരണം പൂർവ്വജന്മത്തിലെ കർമ്മഫലം ആണെന്ന്

അവർ കരുതുന്നു. എന്നാൽ ഇതിൽനിന്ന് വ്യത്യസ്തമായി ഈ ജന്മത്തിലെ കർമ്മത്തിന്റെ ഫലത്തെ ഈ ജന്മത്തിൽനിന്നുതന്നെ ആർജിച്ചെടുക്കുന്നതിന് ഈ നോവൽ പ്രേരണ നൽകുന്നുണ്ട്. കർമ്മ മാർഗ്ഗത്തിന് നോവൽ നൽകുന്ന പ്രാധാന്യം ഇതിലെ സംഭവങ്ങളിൽനിന്ന് വെളിപ്പെടുക മാത്രമല്ല ചെയ്യുന്നത്. ഒന്നിലധികം സന്ദർഭങ്ങളിൽ കഥാപാത്രങ്ങളെക്കൊണ്ട് നോവലിസ്റ്റ് ഇക്കാര്യം പ്രത്യക്ഷമായിത്തന്നെ സംസാരിപ്പിക്കുന്നുണ്ട്. അതിലൊന്ന് സുനൈന മരിക്കുമ്പോൾ സീതയ്ക്ക് നൽകുന്ന ഉപദേശത്തിലാണ്. നാം മരിക്കുമ്പോൾ വെറും കയ്യുമായാണ് പോകുന്നതെന്ന് പലരും പറയുന്നത് ശരിയല്ലെന്നും നാം നമ്മുടെ കർമ്മഫലവുമായാണ് പോകുന്നതെന്നും ആണ് സുനൈന മകളോട് പറയുന്നത്. അതിനാൽ അമ്മയ്ക്ക് പൂർത്തീകരിക്കാൻ കഴിയാതെ പോയ മഹാപദവികളെ പ്രാപ്യമാക്കാൻ ആണ് സീത ശ്രമിക്കുന്നത്. മറ്റൊന്ന് സപ്തസിന്ധുവിലെ ജനതയുടെ അടിമത്തത്തെപ്പറ്റി ശ്വേതകേതുവിന്റെ ഗുരുകുലത്തിൽ സീതയും വിശ്വാമിത്രനും തമ്മിൽ ചർച്ച നടത്തുന്ന സന്ദർഭമാണ്. ഇന്ത്യയോ അതിന്റെ സംസ്കാരമോ ഏതെങ്കിലും തരത്തിൽ ക്ഷയിച്ചു നിൽക്കുമ്പോളല്ല രാവണന്റെ അധിനിവേശവും അടിമത്തവും ഇന്ത്യക്കാർക്ക് വന്നുപെടുന്നത്. ഇന്ത്യയിലെ കലയും സംസ്കാരവും എല്ലാം അതിന്റെ പാരമ്യതയിൽ നിൽക്കുന്ന സന്ദർഭത്തിൽ തന്നെയാണ് സപ്തസിന്ധു പരാജയപ്പെട്ടത്. അതിന്റെ കാരണം സൈനികർക്ക് ഭരണകൂടങ്ങൾ വലിയ പ്രോത്സാഹനവും അംഗീകാരവും നൽകാത്തതാണ്. അക്രാമകമായ ഒരു കർമ്മ സിദ്ധാന്തത്തിലേക്കാണ് ഈ നോവലിലെ ജീവിതദർശനം വികസിച്ചു വരുന്നത്. എന്തും അധികമായാൽ ദോഷമാണ് അത് അഹിംസ ആയാൽ പോലും എന്നാണ് വിശ്വാമിത്രൻ സീതയ്ക്ക് ഉപദേശിച്ചു കൊടുക്കുന്നത് (അമീഷ് ത്രിപാഠി 2018: 68-69). ദേശീയപ്രസ്ഥാന കാലത്തെ ഇന്ത്യ ആർജിച്ചെടുത്ത അഹിംസയുടെ സംസ്കാരത്തിന് ഇന്ത്യൻ പൗരാണികതയിലേക്കും ബുദ്ധമതത്തിലേക്കുമെല്ലാമുള്ള വേരുകൾ ഉണ്ടായിരുന്നു. ഈ നോവൽ വീരതയെ കേന്ദ്രമാക്കി മുന്നോട്ടുവെക്കുന്ന കർമ്മനീതമായ പ്രത്യയശാസ്ത്രം ധീരതയെ പ്രോജ്ജ്വലിപ്പിക്കുന്നത് മാത്രമല്ല ഇന്ത്യ ആർജിച്ചെടുത്ത അഹിംസയുടെ സംസ്കാരത്തെ മായ്ച്ചു കളയാൻ ഉള്ളതുംകൂടിയാണ്.

1990 കൾക്ക് ശേഷം തീവ്രത കൈവരിച്ച ഇന്ത്യൻ ഹിന്ദുത്വത്തിന്റെ പ്രത്യയശാസ്ത്രത്തിനും ഭാവനാ സങ്കൽപ്പങ്ങൾക്കും അവർ മുന്നോട്ടു വെക്കുന്ന ഭാരതം എന്ന ഇടത്തിനും എല്ലാ അർത്ഥത്തിലും സാംസ്കാരികമായ ഊർജ്ജം പകരുന്ന രാമായണപാഠത്തെയാണ് ഈ നോവൽ മുന്നോട്ട് വെക്കുന്നത്. എന്നാൽ ഏറ്റവും ആധുനികോത്തരം എന്നും സ്ത്രീവാദത്താൽ പ്രചോദിതമെന്നും ഉള്ള വ്യാജ ധാരണയെ മുന്നോട്ടുവയ്ക്കാനും അതേസമയം ഈ കൃതിക്ക് സാധിക്കുന്നു. രാമായണം വൈരുധ്യങ്ങളുടെയും വൈവിധ്യങ്ങളുടെയും അനന്തമായ സാധ്യതയാണ് വായനക്കാർക്ക് മുന്നിൽ തുറന്നു വയ്ക്കുന്നത്. ഈ സാധ്യതയെ സമർത്ഥവും മനോഹരവുമായി ആവിഷ്കരിക്കാൻ നോവലിസ്റ്റിനുള്ള ശേഷിയാണ് ഈ മട്ടിൽ അതിനെ ശ്രദ്ധേയമാക്കുന്നത്. സംസ്കാരപൈതൃകപഠനം ഏറ്റവുമധികം ചർച്ച ചെയ്യുന്ന പൈതൃകത്തിന്റെ വ്യാജനിർമ്മിതി (ഫാബ്രിക്കേറ്റിംഗ് ഹെറിറ്റേജ്), പൈതൃക

ത്തിന്റെ വൃത്തിവൽക്കരണം (സാനിറ്റൈസിംഗ് ദി ഹെറിറ്റേജ്), മ്യൂസിയവൽക്കരണം (മ്യൂസിയ മൈസേഷൻ), ചരിത്രത്തിന്റെ ഗതിനിർണയനം (ട്രാഫിക്കിംഗ് ഹിസ്റ്ററി) തുടങ്ങിയവയാണ് ഈ നോവലിൽ നോവലിസ്റ്റ് പ്രധാനമായും അവലംബിക്കുന്ന തന്ത്രങ്ങൾ. ഇത്തരം പൈതൃകപഠനസമീക്ഷകളെ സാഹിത്യ വിമർശനത്തിന്റെകൂടി ഉപാധികളായി വികസിപ്പിച്ചെടുക്കുമ്പോൾ പഠനങ്ങൾക്ക് കൂടുതൽ തെളിച്ചം ഉണ്ടായിത്തീരും.

രാമായണകഥയുടെ ഉത്ഭവകാലം മുതൽക്കുതന്നെ അനവധിയായ പാഠാന്തരങ്ങൾ അതിന് ഉണ്ടായിട്ടുണ്ട്. എന്നാൽ ഈ പാഠങ്ങൾക്കൊന്നും ഇല്ലാത്ത അതിവിപുലമായ സാധ്യതകളാണ് നോവലുകൾ തുറന്നു നൽകുന്നത്. ഇതിൽ നോവലെന്ന ജനുസ്സിന്റെ സാധ്യതകൂടി അന്തർഭവിച്ചിരിക്കുന്നു. രാമനെ ദളിത് വിരുദ്ധനായും രാവണനെ വീരനായകനായും സീതയെ വിഭീഷണന്റെയും മണ്ഡോദരിയുടെയും മകളായും ചിത്രീകരിക്കുന്ന നാടൻ പാഠങ്ങൾവരെ ഇതിലുൾപ്പെടുന്നു. ഇത്രയേറെ പാഠാന്തരങ്ങൾ - അടിസ്ഥാന പാഠത്തെ ചോദ്യം ചെയ്യുന്ന പാഠാന്തരങ്ങൾ - ഉണ്ടായിട്ടും എന്തുകൊണ്ടാണ് രാമായണത്തിന്റെ പ്രത്യയശാസ്ത്രവും അതു മുന്നോട്ടുവയ്ക്കുന്ന ആദിപ്രരൂപ കഥാപാത്രങ്ങളും അതിന്റെ മൂല്യവ്യവസ്ഥയും മാറാതെ നിലനിൽക്കുന്നത് എന്നത് ഒരു പ്രധാന ചോദ്യമാണ്. രണ്ടു തരത്തിൽ അതിനെ സമീപിക്കാം എന്നു തോന്നുന്നു. ഒന്ന്, ഇതുവരെ ഉണ്ടായ പാഠങ്ങളെല്ലാംതന്നെ അടിസ്ഥാനപാഠത്തെ ചോദ്യം ചെയ്യുന്നതോടൊപ്പംതന്നെ അതിനെ ബലപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്യുന്നവയാണ്. രണ്ട്, സാഹിത്യത്തിൽനിന്നു മാത്രമല്ല രാമായണപാഠവും അതിന്റെ സാംസ്കാരികമൂല്യങ്ങളും തിടം വെക്കുന്നത്. മറിച്ച് ഇന്ത്യൻജീവിതത്തിലും സംസ്കാരത്തിലും ഇപ്പോൾ രാഷ്ട്രീയത്തിലുംനിന്നാണ് അത് സംഭവിക്കുന്നത്. ഈ മണ്ഡലങ്ങളിൽ അവ ചോദ്യം ചെയ്യപ്പെടാതിരിക്കുകയും കൂടുതൽ ഏകീകരിച്ചും ദൃഢീകരിച്ചും പ്രബലത കൈവരിക്കുകയും ചെയ്യുമ്പോൾ സാഹിതീയ പാഠത്തിനു മാത്രമായി ഈ അധീശത്വത്തെ മറികടക്കാൻ ആവില്ല.

കുറിപ്പ്

1. കൂടുതൽ വിവരങ്ങൾക്ക് Laurajane Smith എഡിറ്റ് ചെയ്ത *Cultural Heritage: Critical Concepts in Media and Cultural Studies* മൂന്നാം വോള്യത്തിലെ *Trafficking in History* (Patrick Wright), *Bride'shead Re-revisited* (Robert Hewison), *Fabricating Heritage* (David Lowenthal) തുടങ്ങിയ പ്രബന്ധങ്ങൾ കാണുക.

സഹായക ഗ്രന്ഥങ്ങൾ / പ്രബന്ധങ്ങൾ

അനിൽകുമാർ കെ., അഡ്വ., 2019, *രാമായണായനം*, ചിന്ത പബ്ലിഷേഴ്സ്, തിരുവനന്തപുരം.

അനിൽകുമാർ വി.കെ., 2021, *മുന്നൂറ്റിയൊന്നാമത്തെ രാമായണം*, ഉത്തരമലബാർ ക്ഷേത്ര അനുഷ്ഠാന അവകാശസംരക്ഷണസമിതി, കണ്ണൂർ.

അമീഷ് ത്രിപാഠി, 2018, *സീത മിഥിലയിലെ വീരനായിക* (വിവ. ഡോ. കെ.വി. തോമസ്), പൂർണ്ണ പബ്ലിക്കേഷൻസ്, കോഴിക്കോട്.

അസീസ് തരുവണ, 2009, *ഒരു വയനാടൻ രാമായണം*, കറന്റ് ബുക്സ്, തൃശ്ശൂർ.

..............................., 2017, *എത്രയെത്ര രാമായണങ്ങൾ*, ചിന്ത പബ്ലിഷേഴ്സ്, തിരുവനന്തപുരം.

നീലകണ്ഠൻ ആനന്ദ്, 2019, *പെൺരാമായണം*, മാതൃഭൂമി ബുക്സ്, കോഴിക്കോട്.

കാമിൽ ബുൽക്കെ, ഫാദർ (വിവ. അഭയദേവ്), 1999, *രാമകഥ ഉത്ഭവവും വളർച്ചയും*, കേരള സാഹിത്യഅക്കാദമി. തൃശൂർ.

കുഞ്ഞിരാമൻനമ്പ്യാർ. ടി.എച്ച്., 2007, *മാപ്പിളരാമായണവും മറ്റു ഹാസ്യപ്പാട്ടുകളും*, ഡി.സി. ബുക്സ്, കോട്ടയം.

ബാലചന്ദ്രൻ, കാവാലം, 2014, *ലങ്ക*, പുസ്തകപ്പുര, ആലപ്പുഴ.

ബിജി ബാലകൃഷ്ണൻ, 2018, *മലയാളത്തിലെ രാമകഥാപഠനങ്ങൾ*, വള്ളത്തോൾവിദ്യാപീഠം, ശുകപുരം .

മാണി, വെട്ടം, [illegible], *പുരാണിക് എൻസൈക്ലോപീഡിയ*, കറന്റ് ബുക്സ്, തൃശൂർ.

രാജേഷ് എം.ആർ., ആചാര്യ, 2013, *വിദേശങ്ങളിലെ വിചിത്രരാമായണങ്ങൾ*, മാതൃഭൂമി ബുക്സ്, കോഴിക്കോട്.

രാമാനുജൻ, എ.കെ. (വിവ. ഗോപീകൃഷ്ണൻ പി.എൻ.), 2015, 300 *രാമായണങ്ങൾ, അഞ്ച് ഉദാഹരണങ്ങളും തർജ്ജമയെപ്പറ്റിയുള്ള മൂന്ന് വിചാരങ്ങളും*, ഇൻസൈറ്റ് പബ്ലിക്കേഷൻസ്, കോഴിക്കോട്.

വിജയൻ. പി.കെ., 2017, *മഹാഭാരതം രാവണായനം*, എൻ.ബി.എസ്., കോട്ടയം

ശശികുമാർ പുറമേരി, 2018, *രാമായണം വികാരവും വിചാരവും*, പ്രോഗ്രസ് ബുക്സ്, കോഴിക്കോട്.

സങ്കാലിയ, 2011, *രാമായണ പഠനങ്ങൾ* (വിവ. മൈത്രേയൻ) ലെൻസ് ബുക്സ് പത്തനംതിട്ട

സിനി പണിക്കർ, 2021, യാഗം *സീതായനം*, പൂർണ പബ്ലിക്കേഷൻസ്, കോഴിക്കോട്.

Abira Bhatacharya, 2020, *Visualisation of Ramayana in Mughal Painting, under Akber's Patronage*, Saha Pedia (16.10.2020).

Smith Lauranjane (Ed.), 2007, *Cultural Heritage Critical Concepts in Media and Cultural Studies* Vol. III, Heritage as an Industry, Routledge, New York.